

Hoe kan ik aanbidden in geest en waarheid?

door: Hugo Bouter

‘De vrouw zei tot Hem: Heer, ik zie dat U een profeet bent. Onze vaders hebben op deze berg aanbeden, en u zegt dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden. Jezus zei tot haar: Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden. U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de behoudenis is uit de Joden. Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke personen die Hem aanbidden. God is een geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.’

Johannes 4:19-24

1. De ware plaats van aanbedding

Wanneer de Heer met de Samaritaanse vrouw bij de bron van Jakob spreekt over het levende water, komt ook het thema ‘aanbedding’ ter sprake. De Samaritaanse zei tegen de Heer: *‘Onze vaders hebben op deze berg (d.i. de berg Gerizim) aanbeden, en u zegt dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden’*. De Samaritanen meenden oude aanspraken te hebben op hun heilige berg, de Joden echter hielden vast aan de tempelberg als de juiste plaats van eredienst. Mozes had inderdaad aanwijzingen gegeven om het volk Israël te zegenen op de berg Gerizim, maar de permanente plaats van eredienst bleek toch elders te zijn, en wel op de dorsvloer van de Jebusiet Arauna (of: Ornan), waar David een plaatsvervangend offer voor het hele volk bracht en Salomo de tempel bouwde (Deut. 11:29; 27:12; Joz. 8:33; 2 Sam. 24; 1 Kron. 21:1-22:1; 2 Kron. 3:1; Ps. 132).

Het antwoord van de Heer was dat er nu een *nieuwe* tijd was aangebroken, waarin men noch op de berg Gerizim, noch te Jeruzalem de Vader zou aanbidden: *‘Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden.’* De hele discussie tussen Joden en Samaritanen over de juiste plek van eredienst was in feite achterhaald door het aanbreken van de nieuwe bedeling, het ‘uur’ van Christus’ komst in het vlees en alles wat daaruit zou voortvloeien: Zijn werk op het kruis, Zijn hemelvaart en de daaropvolgende uitstorting van de Heilige Geest.

De Heer koos overigens wel de kant van de Joden tegenover de Samaritanen, want de Joden kenden de waarachtige en levende God, terwijl de godsdienst van de Samaritanen een mengvorm was (2 Kon. 17:24-41). Vandaar dat Hij opmerkte: *‘U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de behoudenis is uit de Joden’*. Het heil, de behoudenis is uit de Joden. De Messias is geboren uit het Joodse volk, zoals Paulus

zegt: *‘Uit hen is naar het vlees de Christus, die God is over alles, gezegend tot in eeuwigheid. Amen’* (Rom. 9:5).

In Johannes 2 zien wij echter hoe de Heer ook afstand nam van het jodendom, zoals het zich had ontwikkeld tot een menselijke godsdienst. De tempel te Jeruzalem was een rovershol geworden, een huis van koophandel, terwijl hij bedoeld was als bedehuis voor alle volken (Jes. 56:7). De tempel zou uiteindelijk worden verwoest en Christus Zelf zou een nieuwe tempel bouwen in de Geest, d.i. de Gemeente. Door Hem hebben zowel Joden als heidenen nu in één Geest de toegang tot de Vader en groeit de hele Gemeente op tot een heilige tempel in de Heer (Ef. 2:18-22).

2. Aanbidden in geest en waarheid

Dat houdt ook in dat Jeruzalem niet meer de ware en enige plaats van aanbedding zou zijn. In het christendom aanbidden de ware aanbidders de Vader in geest en waarheid. Ten eerste rijst de vraag: Hoe kan ik een *ware* aanbidder worden? Let op de volgorde van de onderwerpen in Johannes 3 en 4: er is éérs de noodzaak van de nieuwe geboorte uit de Geest (3:5-8), dan volgt ook de gave *van* en de vervulling *met* de Heilige Geest (4:10vv.). De Geest voorziet in al onze geestelijke noden en behoeften en vervolgens is Hij de bron van aanbedding in onze harten, een bron van water dat springt tot in het eeuwige leven. Ten tweede is het zo dat de ware aanbidders nu de *Vader* aanbidden, want God de Vader heeft Zichzelf volkomen geopenbaard in Zijn *Zoon*, onze Heer Jezus Christus. De *Vadernaam* is de kroon van Gods heerlijke namen.

Dan zijn er nog twee dingen die de aanbedding kenmerken. De christelijke eredienst is een aanbedding in *geest* en ook in *waarheid*. Deze begrippen zijn nauw met elkaar verbonden, het gaat om één enkele grondgedachte: ‘in geest en waarheid’. Dat is namelijk

in overeenstemming met het wezen van God, die 'geest' (Gr. *pneuma*) is (Joh. 4:24). God is niet stoffelijk, en kan daardoor niet aan één bepaalde geografische plaats gebonden zijn. Ook is Hij niet afhankelijk van materiële offers, die Hem door mensen worden aangeboden (Hand. 17:24-25). Aanbidding is een geestelijke zaak, die niet afhankelijk is van 'heilige' plaatsen, personen of zaken. Het gaat om de juiste gezindheid van ons hart tegenover Hem, die geestelijk in wezen is. De mens zien aan wat voor ogen is, maar God ziet het hart aan (1 Sam. 16:7).

Dat de aanbidding in *waarheid* is, geeft aan dat ze in overeenstemming moet zijn met de hele waarheid aangaande God, zoals die nu in en door Christus bekendgemaakt is. Ze is op het niveau van Gods wezen, van alles wat God van Zichzelf heeft geopenbaard in het Nieuwe Testament. Wij roepen Hem niet aan als Jahweh of Adonai, maar als onze God en *Vader*. De aanbidding dient ook waarheidsgetrouw, waarachtig te zijn, als het gaat om de situatie van ons eigen hart en leven. God zoekt waarheid in het binnenste, in het verborgene (Ps. 51:8). God zoekt aanbidders die voldoen aan de voorwaarden die

hiervoor gelden. Wij moeten naderen met 'een waarachtig hart, in volle zekerheid van het geloof, de harten door besprenkeling gezuiverd van het kwaad geweten en het lichaam gewassen met rein water' (Hebr. 10:22). Ons hart is gereinigd door het bloed van Christus en ons leven is vernieuwd door het waterbad van het Woord van God. Alleen zó kunnen wij tot God naderen, en onze praktische toestand moet daaraan beantwoorden en telkens weer daaraan worden getoetst.

God *zoekt* degenen die Hem zo aanbidden, zij zijn welbehaaglijk voor Hem. De Vader zoekt aanbidders. Maar er is ook een goddelijke noodzaak, een heilig moeten: '(...) *en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.*' Er is geen andere weg om tot God te komen. De hemel is nu open, en Christus heeft ons gemaakt tot priesters voor Zijn God en Vader, aanbidders die kunnen naderen in het hemelse heiligdom. Een mens *moet* opnieuw geboren worden, maar hij *moet* God ook leren aanbidden in geest en waarheid.

Boeken om de Bijbel 2009

